Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 21. Dnia 10. listopada 1899. XXVI. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

L. 1.800.

We Lwowie, dnia 6. listopada 1899.

OKÓLNIK.

Celem ułożenia listy kredytowej na rok **1900**, prosimy Szanowną Dyrekcyę uprzejmie o nadesłanie najdalej **do dnia 20. listopada b. r.**, wniosku Swego co do wysokości potrzebnego kredytu **w Banku krajowym i Galicyjskiej Kasie oszczędności**, którym to Instytucyom przed końcem listopada b. r. listę kredytową do przyjęcia przedłożymy.

Podstawę do wymiaru kredytu stanowić będzie jak dotąd: **wysokość kapitału własnego** w udziałach i funduszu rezerwowym, **wysokość stopy procentowej**, pobieranej od pożyczek, członkom udzielanych, tudzież **wysokość długów bankowych** i w ogóle kapitałów obcych.

Nadmienić zarazem musimy, że suma kredytu dla Stowarzyszeń oznaczona została w Banku krajowym na 2,000.000 zł. Dyrekcya zaś Galicyjskiej Kasy Oszczędności, co roku również cyfrowo ogólną sumę kredytu dla Stowarzyszeń oznacza.

W granicach powyżej oznaczonych cyfr ogólnych **pomieszczony być musi kredyt dla wszystkich związkowych Stowarzyszeń**, których ilość przy **niezmienionej** ogólnej dotacyi kredytu stale **wzrasta**. — Upraszamy więc najusilniej te Stowarzyszenia, które kredytu bankowego koniecznie nie potrzebują, ażeby przez ograniczenie swoich wymagań, **umożliwiły korzystanie z kredytu Stowarzyszeniom mniej zasobnym**, szczególnie w tych okolicach kraju, gdzie z powodu ubóstwa ludności i zbyt małej ilości wkładek oszczędności, brak gotówki silniej odczuwać się daje.

W zgłoszeniu o kredyt prosimy podać:

1. obecny stan majątku własnego w udziałach i rezerwach;

2. stopę procentową od pożyczek, członkom udzielanych, wraz z dodatkiem na administracyę i innymi ubocznymi poborami;

3. wysokość dotychczasowego kredytu w Galicyjskiej Kasie Oszczędności i Banku krajowym, tudzież innych instytucyach.

Dla uniknięcia nieporozumień powtarzamy, że Stowarzyszenia, które do **20. listopada b. r.** odpowiedzi na niniejszy okólnik nie nadeszlą, **zostaną, jako nie potrzebujące kredytu**, **w liście kredytowej zupełnie pominięte.**

Dla uniknięcia nieporozumień prosimy o dokładną odpowiedź na powyższe trzy pytania.

Wydział Związku stow. zarobkowych i gospodarczych.

Za Prezesa:
Wojciech Biechoński.

Narcyz Ulmer.
Sekretarz.

Zmiana ustawy o stowarzyszeniach.

Sprawę, która żywo poruszała niegdyś umysły, a od trzech blisko lat jest prawie zapomniana, porusza Wydział Związku naszego, stawiając na porządku dziennym tegorocznego Walnego Zgromadzenia zmianę ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych. Nie zaszkodzi przypomnieć historyę dotychczasową tej zamierzonej reformy i kierunek, w jakim ją chciano przedsięwziąć.

Dążenia do naprawy ustawy z 9. kwietnia 1873 — datują się już od kilkunastu lat. Znajdywały one wyraz naprzód w literaturze i dziennikarstwie, zkąd po pewnym czasie przedostały się do Izb sejmowych i do Izby poselskiej centralnego parlamentu.

W r. 1888 — uchwalił Sejm śląski, prosić rząd o wniesienie projektu ustawy, któryby na wzór reform, jakie w ustawodawstwie niemieckiem co do nieograniczonej, solidarnej poręki zostały przeprowadzone, wprowadził takież reformy w ustawie austryackiej. Uchwała Sejmu śląskiego wskazuje wyraźnie na zamianę poręki nieograniczonej na odpowiedzialność nieograniczoną z postępowaniem repartycyjnem.

W rok potem w austryackiej Izbie poselskiej powzięto d. 12. kwietnia 1889 uchwałę, wzywającą rząd do przedłożenia noweli, zmieniającej ustawę o stowarzyszeniach głównie w jej postanowieniach o poręce i repartycyi.

Najdokładniej tą sprawą zajmował się Sejm galicyjski — z poważnem przyczynieniem się naszego Związku, który w petycyach i memoryałach sprawę poruszał. Na skutek uchwały Sejmu z 28. listopada 1890 odbyła się w Wydziale krajowym ankieta, której wyniki Wydział krajowy memoryałem z 18. listopada 1891 rządowi przedłożył. W memoryale tym żądano głównie następujących zmian ustawy:

1. Zobowiązania wszystkich stowarzyszeń do rewizyi (lustracyi) swych urządzeń i prowadzenia interesów. Rewizya ma być autonomiczna — a w braku takiej rządowa.

2. Prowadzenia rejestrów członków w sądach — przyczem zauważano, że obowiązujące przepisy doprowadzają do największych niewłaściwości. Członkowie, których deklaracye przystąpienia się zatraciły, w razie konkursu zupełnie się usuwają od obowiązku dopłaty. Inni, których wystąpienie ze stowarzyszenia notorycznie już dawno nastąpiło, bywają pociągani do dopłaty, ponieważ dyrekcya zaniedbała wykreślić ich z rejestru członków.

3. Zobowiązania do minimalnych spłat na udziały, ażeby zapobiedz temu, co się teraz często pojawia, że przy samem zapisaniu fikcyjnych udziałów, rozpoczyna się przedsiębiorstwo na kredyt.

4. Zaprowadzenia obowiązkowo Rady nadzorczej, zakazu ustanawiania prokurzystów, wykluczenia wszelkich interesów między członkami dyrekcyi a stowarzyszeniem.

5. Przeprowadzenia postępowania repartycyjnego w konkursie nie przez dyrekcyę ale przez zarządcę masy konkursowej i to nie dopiero po ułożeniu ostatecznego projektu repartycyi, ale zaraz, na zasadzie bilansu konkursowego.

6. Umożliwienia zmiany poręki, w statucie oznaczonej i ustawodawczego uregulowania postępowania, jakie ma być przytem zachowane.

Taki jest zarys projektu galicyjskiego. W Izbie poselskiej tymczasem wznawiano także starania chociażby częściowej zmiany ustawy. Głównie odnosiły się one do obowiązkowych lustracyj stowarzyszeń. W r. 1891 poseł Wrabetz, patron Związku niemieckich stowarzyszeń w Austryi wniósł projekt ustawy rewizyjnej. W r. 1893 ten sam poseł w rozprawie budżetowej obszernie a nawet nieco drastycznie przedstawił stosunki, panujące na polu stowarzyszeń, i wniósł też interpelacyę, co rząd w sprawie tej uczynić zamierza. Na to odpowiedział rząd w r. 1894, dając przyrzeczenie, że wniosek posła Wrabetza z r. 1891 celem szybszego załatwienia wniesie jako projekt rządowy z koniecznemi zmianami. Jakoż w r. 1895 rząd dotrzymał tego przyrzeczenia, wnosząc projekt ustawy o „rewizyi stow. zarobkowych i gospodarczych i innych stowarzyszeń“. Odesłany do komisyi ekonomicznej projekt ten na posiedzeniu Izby poselskiej z dnia 21. grudnia 1895 z małemi zmianami przyjęty został. Gdy jednak Rada państwa rychło potem została zamknięta, przeto ustawa, uchwalona już przez Izbę poselską nie mogła pójść do Izby panów, skutkiem czego sprawa upadła.

Komisya ekonomiczna w sprawozdaniu swem z 19. grudnia 1895 wyraźnie stwierdza, że zaprowadzenie obowiązkowej rewizyi jest tylko częścią reformy ustawy z 9. kwietnia 1873 — która przeszło dwudziestoletniem doświadczeniem okazała się konieczną. Komisya podniosła szczególniej następujące trzy momenty:

1. Konieczność dokładniejszego czuwania nad stanem członków, aniżeli się to dzieje obecnie;

2. uproszczenie realizacyi poręki członków;

3. ustawodawcze uregulowanie przemiany nieograniczonej poręki na ograniczoną.

Komisya przytem uczyniła uwagę, że w kołach interesowanych nie przeczą już potrzebie reformy, zwłaszcza we wskazanych kierunkach — a jednak komisya zaniechała wypowiadania swej opinii osobnemi rezolucyami, ponieważ ankieta niedawno przez ministerstwo dla tej sprawy powołana dowodzi, że rząd zajmuje zasadniczo to samo stanowisko i że przygotowuje reformę ustawy z r. 1873.

Istotnie też rząd od dłuższego czasu zwrócił uwagę na kwestyę szerszej reformy ustawy o stowarzyszeniach. Wspominaliśmy, że Wydział krajowy galicyjski wniósł był w r. 1891 swój w tej sprawie memoryał — przez co dał rządowi pobudkę do podjęcia robót nad reformą. W toku tych prac zwołał

rząd ankietę, do której z kraju naszego zaprosił Stanisława Szczepanowskiego i Tadeusza Skałkowskiego. Ankieta odbyła się 28. i 29. października 1895 w ministerstwie sprawiedliwości. Jednogłośnie zgodzono się, że obszerna reforma ustawy jest naglęco potrzebna i zaprojektowano cały szereg zmian. Na podstawie uchwał tej ankiety opracował rząd projekt nowej ustawy, o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych i wniósł go do Izby poselskiej w nieszczęsnym roku 1897, kiedy znane wypadki polityczne wszelką pracę ustawodawczą powstrzymały. Równocześnie zaś poseł T. Merunowicz wniósł projekt ustawy, obejmującej wyłącznie obowiązkową rewizyę stowarzyszeń. Oba te projekty, skutkiem wspomnianych wypadków politycznych, nie mogły być załatwione — a gdy Izba od tego czasu już kilka razy była zamykana, przeto sprawa spadła całkowicie i jest niezałatwiona.

Streścimy pokrótce zmiany dawnej ustawy, przez rząd w projekcie z r. 1897 przyjęte.

Zasady, na których się opierał projekt rządowy z r. 1897 są następujące:

Przedewszystkiem zmierza on do tego, ażeby dotychczasową porękę — ograniczoną czy nieograniczoną — zamienić na obowiązek dopłaty, również ograniczony albo nieograniczony, przy usunięciu bezpośredniej poręki takiej, jak dotychczas, mocą której wierzyciel stowarzyszenia może w razie niewypłacalności pociągać według swego wyboru każdego członka, którego mu się podoba. Natomiast obowiązek dopłat określony jest bardzo ściśle a postępowanie całe w razie likwidacyi i uciekania się do poręki członków uproszczone i zaostrzone.

W związku z tem jest sprawa udziałów. Projekt z r. 1897 przyjął zasadę, że deklaracya stwarza dla członka nie tylko prawo wpłaty ale obowiązek wpłaty — obowiązek, ograniczony do deklarowanej kwoty, ale w tych granicach tak ścisły, że stowarzyszenie ma wobec członków prawo żądania pełnej wpłaty udziału. Projekt idzie w tem tak daleko, że kwoty na udziały, zdeklarowane ale nie dopłacone, w pewnych warunkach uważane być mają jako aktywa stowarzyszenia.

Projekt stara się także określić w sposób dla stowarzyszenia korzystniejszy obowiązki występujących członków. Obowiązująca ustawa wcale nie przewiduje wypadku, że przy wystąpieniu członka może już stowarzyszenie być narażone na straty, które ewentualnie bytem jego zachwiać mogą — tak, że słuszność wymagałaby, aby występujący poniósł udział w stratach. Projekt zatem postanawia naprzód, że na podstawie bilansu z czasu wystąpienia, ma być przeprowadzone z występującym członkiem a względnie z jego spadkobiercami rozliczenie — a w razie gdyby bilans zamykał się stratą, występujący jest w granicach swojej poręki obowiązany do dopłaty. Zaś w razie konkursu obowiązek dopłaty trwa dla występujących członków o tyle, że dopłaty mają być rozpisane na tych wszystkich członków, którzy w ciągu dwóch lat ostatnich przed rozwiązaniem konkursu ze stowarzyszenia wystąpili. Naturalnie że dopłata musi być utrzymana w granicach poręki.

Co do konkursu — to jeżeli w razie likwidacyi okazuje się obdłużenie takie, iż nawet dopłata wszystkich niedopłaconych udziałów nie zrówna stanu czynnego z biernym — konkurs bezwarunkowo musi nastąpić. Co do stowarzyszeń zaś, które nie znajdują się w likwidacyi, obowiązek zgłoszenia konkursu następuje — przy poręce ograniczonej w razie, jeżeli po nad aktywa czwarta część całej sumy poręki jest stracona — zaś przy stowarzyszeniach z poręką nieograniczoną, jeżeli stan bierny przewyższa stan czynny o kwotę, równającą się całej sumie udziałów.

W sprawach wewnętrznej organizacyi stowarzyszeń są też różnice między projektem a ustawą z r. 1873. Już §. 1. inaczej określa samo pojęcie stowarzyszeń, na które ustawa ma się rozciągać. Dotychczasowe brzmienie tego paragrafu było: Przepisy niniejszej ustawy mają być stosowane do Towarzystw o nieograniczonej liczbie członków, których celem jest podniesienie zarobku lub gospodarstwa członków swoich a to albo przez spólne prowadzenie przemysłu, albo przez udzielanie kredytu — jako to do: (następuje wyliczenie rodzajów stow.). Zaś projekt po wyrazach: podniesienie zarobku lub gospodarstwa członków swoich, powiada: „przez uczestnictwo ich w interesach stowarzyszenia“ *(durch deren Betheiligung an dem genossenschaftlichen Geschäftsbetriebe).* A dalej wymienia: „Stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi są — przy wyżej przytoczonych warunkach — mianowicie stowarzyszenia kredytowe i zaliczkowe, stow. surowcowe, stow. dla zbytu i magazynowe, stow. produkcyjne, stow. spożywcze, stow. dla pomieszkań i stow. dla zakupna i odstępywania w drodze sprzedaży lub odnajmu przedmiotów rolniczego lub przemysłowego obrotu“.

Różnica jest nie tylko w tem, że projekt wymienia więcej rodzajów stowarzyszeń — ale przedewszystkiem w ustępie pierwszym, który kładzie nacisk na bezpośredni udział członków w interesach Towarzystwa. Korzyść zatem jaką mają mieć członkowie — to nie korzyść akcyonaryusza, który pobiera dywidendę a po za tem nie jest w niczem interesowany, ale owa ekonomiczna korzyść, jaka

płynie z należenia do stowarzyszenia, więc np. tani kredyt, zakupno taniego a dobrego towaru i t. p.

Ciekawą nowość wprowadza projekt, dopuszczając do stowarzyszeń członków wspierających, nadzwyczajnych. Są to według §. 2-go tacy, którzy „przyjmują obowiązki członków — ale nie są dopuszczeni do udziału w interesach stowarzyszenia“ — przy czem statut ma ustanowić, jak dalece prawa tych nadzwyczajnych członków mają być ograniczone. Zarazem postanawia projekt, że członkom nadzwyczajnym może być przyznana dywidenda nie wyższa jak 4% — (§. 50.) a zezwala, aby ta dywidenda dla nadzwyczajnych członków miała charakter uprzywilejowany przed dywidendą dla innych. Byłby to zatem rodzaj „udziałów pierwszeństwa“.

Ważną kwestyę zmiany poręki nieograniczonej na ograniczoną projekt rozwiązuje w ten sposób, że może to nastąpić z mocą obowiązującą za uchwałą Walnego zgromadzenia, powziętą w obecności przynajmniej $^1/_5$ członków i większością $^3/_4$ oddanych głosów. Wszakże uchwała taka nie ma żadnych następstw prawnych dla tych członków, którzy najdalej do 14 dni po wpisaniu uchwały tej do rejestru zgłoszą wystąpienie ze stowarzyszenia. Wszakże wobec dawnych wierzycieli ta zmiana poręki ma tylko wtedy skutki prawne, jeżeli zachowano postanowienia, obowiązujące przy rozdzieleniu majątku w razie rozwiązania. Musi zatem sąd trzykrotnem ogłoszeniem zawiadomić o tem wierzycieli stowarzyszenia z wezwaniem do zgłoszenia się do dyrekcyi — i dopiero w rok po trzeciem ogłoszeniu uchwała, zmieniająca porękę, staje się prawomocną.

Ważnem jest postanowienie projektu, iż rejestr członków stowarzyszeń prowadzić ma sąd. Wiadomo powszechnie, jakie nieporządki spotykać można w rejestrach członków i jakie ztąd mogą wyniknąć i wynikały już następstwa co do obowiązków członków a zwłaszcza co do ich poręki.

W postanowieniach co do organów stowarzyszenia i ich zakresu działania — także wprowadza projekt znaczne zmiany. Prawa Walnego zgromadzenia są w projekcie rozszerzone. Oznaczenie zasadnicze kwoty, jakiej nie może przekraczać kapitał obcy (pożyczki przez stow. zaciągane, wkładki oszczędności i na rachunek bieżący) — oznaczenie granicy kredytu udzielanego członkom — postanowienie co do żądania dopłaty celem uzupełnienia udziałów — to byłyby według projektu nowe atrybucye Walnych zgromadzeń. Liczbę członków dyrekcyi oznacza projekt najmniej na dwóch — i najmniej dwa podpisy są do firmowania potrzebne. Ustanowienie Rady nadzorczej — według dotychczasowej ustawy tylko dozwolone, byłoby według projektu obowiązkowe. Każdy członek ma tylko jeden głos i projekt nie dopuszcza wyjątków, gdy według obowiązującej ustawy mogły być wyjątki. Dalej zaprowadza projekt większą jawność, między innemi rozszerza zakres obowiązkowego a publikowanego rocznego sprawozdania.

Projekt wprowadza w życie obowiązkową lustracyę stowarzyszeń. Każde stowarzyszenie ma być przynajmniej raz na dwa lata poddane lustracyi. Jeżeli istnieje Związek stowarzyszeń, który wykonywa lustracye w myśl ustawy, to prawo zostaje mu zachowane — zaś dla wszystkich stowarzyszeń nie należących do Związku, polityczna władza krajowa ustanowi lustratora. Związek, który ma mieć prawo lustracyi, musi obejmować przynajmniej 50 stowarzyszeń, jeżeli wejdzie w życie po wydaniu nowej ustawy. Lustrator przedkłada sprawozdanie politycznej władzy krajowej a w odpisie Radzie nadzorczej stowarzyszenia. Jeżeli zaś to jest lustrator Związku, sprawozdanie idzie przez Związek i z jego opinią. Kasy raiffeisenowskie, o ile podlegają lustracyi Wydziału krajowego, nie podlegają już tym przepisom.

Co do finansowej gospodarki stowarzyszeń obejmuje projekt także pewne nowości i zmiany. Określa ogólne zasady rozdziału zysków i strat. Stosunek kapitału własnego do obcego oznacza projekt przy stowarzyszeniach z nieograniczoną poręką na 1 : 10 — z ograniczoną na 1 : 5. Nie odbiera stowarzyszeniom zaliczkowym i kredytowym prawa przyjmowania wkładek oszczędności — ale zakazuje tego wyraźnie wszelkim innym rodzajom stowarzyszeń. Natomiast stowarzyszeniom zaliczkowym zakazuje wyraźnie: 1. udzielania kredytu nieczłonkom (do czego nie liczy lokacyi gotówki w zakładach, do publicznego składania rachunków obowiązanych) — 2. nabywania przedsiębiorstw przemysłowych lub brania w nich udziału — 3. nabywania realności, z wyjątkiem na własny lokal albo na ochronienie się od straty — 4. wszelkiego handlu towarowego na własny lub obcy rachunek — 5. akceptowania weksli — 6. kupna i sprzedaży na termin efektów, podlegających kursowi, bez różnicy, na własny czy obcy rachunek, kupna takich efektów, tudzież przyjmowanie poręki za interesy tego rodzaju. Są to wszystko ograniczenia, które sobie nasze związkowe stowarzyszenia dotychczas dobrowolnie nakładały.

Nadzór rządowy zmienia projekt w ten sposób, że władzom sądowym pozostawia czynności, odnoszące się do rejestru stowarzyszeń i rejestru członków — do tych wszystkich zgłoszeń, które dotychczas w sądzie mają być czynione — zaś władzom politycznym powiatowym wszystkie funkcye „poli-

cyjne“ przy czem nie ma istotnego rozszerzenia zakresu tego nadzoru, jest tylko przekazanie niektórych funkcyj starostwom, które dotąd należały do sądów. Występowanie przeciw nieprawnie dokonanym wpisom do rejestru przekazuje projekt — prokuratoryom państwa.

Znacznie rozszerza projekt prawo rozwiązywania stowarzyszeń. Dotychczas przymusowe a nie spowodowane upadłością — rozwiązanie stowarzyszenia mogło nastąpić tylko w takim razie, jeżeli sąd uznał spólników winnymi tego, iż działalność lub obrady spółki rozciągnięto na przedmioty, w §. 1. ustawy nie wymienione. Po takim wyroku sądu, może ale nie musi władza administracyjna w przeciągu trzech miesięcy po prawomocności wyroku sądowego, orzec rozwiązanie spółki. Według projektu zaś polityczna władza krajowa może rozwiązać spółkę, jeżeli:

1. spółka w czynnościach swoich lub obradach wykracza po za granice, wytknięte ustawą albo statutem;

2. jeżeli nie jest ustanowiony jeden z organów, jakich ustawa wymaga — i jeżeli ustanowienie organu tego nie nastąpi w przeciągu trzech miesięcy po wezwaniu spółki do tego przez polityczną władzę powiatową;

3. jeżeli liczba członków spadnie niżej siedmiu;

4. jeżeli z bilansu okaże się, że suma czynnych udziałów wynosi mniej niż połowę ogółu udziałów, i jeżeli w przeciągu miesiąca od zestawienia tego bilansu, który ma być bezzwłocznie przedłożony politycznej władzy powiatowej, nie zostanie ten stan rzeczy usunięty przez podwyższenie udziałów albo w inny sposób.

To są najważniejsze postanowienia projektu. Podaliśmy je bez krytyki, w ogólnem streszczeniu, pragnąc przedewszystkiem, aby sprawa dobrze się przypomniała tym, którzy nią się przed paru laty zajmowali i zajmą się nią znowu na zbliżającem się Walnem zgromadzeniu Związku. Jakkolwiek bowiem mamy zupełnie wolną rękę co do wniosków, jakie będą w sprawie zmiany ustawy na zjeździe czynione — jednak oczywiście w rozprawie nie będzie można pominąć projektu, który zapewne do Rady państwa wróci.

Stowarzyszenia w Królestwie Polskiem.

W warszawskim tygodniku *„Głos“* — spotykamy jak co roku sprawozdanie p. Nikodema Krakowskiego o stanie stowarzyszeń kredytowych, na zasadzie kooperacyi opartych, w Królestwie Polskiem w r. 1898. Pomimo znacznych luk tego sprawozdania — podamy zeń niektóre ważniejsze cyfry, które w braku dokładniejszego materyału mogą jednak mieć dla nas pewną wartość.

W roku ubiegłym przybyło w Królestwie pięć Stowarzyszeń pożyczkowych na podstawie nowej ustawy normalnej, oraz cztery Towarzystwa wzajemnego kredytu. Ile było Towarzystw obu kategoryj z końcem r. 1898 — tego z pracy p. Krechowskiego dokładnie dowiedzieć się nie można. Zestawienie cyfr bilansowych z końcem r. 1898 obejmuje wszystkiego 14 kas pożyczkowo wkładkowych i 5 Towarzystw wzajemnego kredytu — razem 19 kooperacyjnych, kredytowych stowarzyszeń.

Wykaz zbiorowy ważniejszych pozycyj bilansowych za r. 1898 przedstawia następujący obraz czynności stowarzyszeń:

	Kasy pożyczk. wkładkowe		Towarzystwa wzaj. kred.
Udzielone pożyczki . .	21,373.242	—	20,726.079
Lokacye	7,994.202	—	2,536.196
Udziały	2,089.241	—	1,913.250
Rezerwy	515.072	—	532.778
Zyski	332.576	—	169.333

Liczba członków wynosi w kasach 22.307 — w Tow. wzaj. kred. 4.851.

Z zestawienia tego wyprowadza p. N. Krak. następujące wnioski:

1. Przedewszystkiem skuteczną stoczono walkę z lichwą, wydarto jej z paszczy w r. b. 42,099.316 rbl. i ocalono 27.158 jednostek od niechybnej zagłady.

2. Przekonano sfery pracujące, że i bez niczyjej pomocy, bez demoralizującej filantropii można dojść do polepszenia bytu, dzięki wzajemności i samopomocy. Zgromadzono 10,530.403 rbl. wkładek oszczędności (zwanych w bilansie „lokacyą“), których użyto na udzielanie kredytów klasie pracującej, na użyźnianie pracy produkcyjnej.

3. Wzmiankowane wyżej oszczędności wraz z funduszami rezerwowemi 1,047.850 rbl. — i z udziałami członków 4,012.491 rbl. wystarczyły najzupełniej na własne potrzeby, a stowarzyszenia nie potrzebowały uciekać się do kredytu, z którego zresztą korzystać by mogły w całej rozciągłości.

4. Stowarzyszenia cieszą się zaufaniem ogółu i sfer finansowych, jakiego by pozazdrościła im niejedna firma bankierska.

Wiadomo, że przed kilku laty wyszła w Rosyi ustawa normalna dla tak zwanych Kas pożyczkowo-wkładkowych, niemniej i dla Towarzystw wzajemnego

kredytu. Inspektor rządowy Żukowski, przysłany z Petersburga — w niektórych kasach dokonał rewizyi i wziął inicyatywę w przemianie niektórych stowarzyszeń na Towarzystwa wzajemnego kredytu, a mianowicie: w Piotrkowie, Lublinie, Kaliszu, Radomiu i Płocku. W ogóle jednak ruch ku zakładaniu tych instytucyj i korzystaniu z wydanej w tym celu nowej ustawy — jest jeszcze w Królestwie bardzo słaby. W niektórych zaś Towarzystwach jest wyraźna tendencya przeciwna korzystaniu z nowej ustawy.

Towarzystwa wzajemnego kredytu dzieli autor na dwie grupy:

Towarzystwo w Radomiu, Tomaszowie i Piotrkowie, nie odmawiają kredytu rolnikom i wyraźnie zaznaczają, że udzielają pożyczek także i rolnikom.

Drugą grupę tworzą Towarzystwa w Łodzi, Zgierzu, Płocku i Włocławku, które wspominają w swoim statucie, że udzielają kredytu wszelkim rodzajom zatrudnień a w szczególności przemysłowcom i handlowcom — przy czem nie ma wzmianki o rolnictwie. „A szkoda! dodaje p. N. Krakowski w „*Głosie*“: Przecież Płock i Włocławek były kiedyś ważnemi centrami handlu zbożowego; zresztą, dopóki nie mamy specyalnych Towarzystw kredytowych rolniczych, każde stowarzyszenie obowiązane jest, przygarnąć rolników, którym należy się najenergiczniejsza pomoc państwa i społeczeństwa. Byłoby więc do życzenia, ażeby o tem pamiętały nowe stowarzyszenią, dawniejsze zaś aby zmieniły odpowiednie artykuły swych ustaw“.

Oto ważniejsze wiadomości o stowarzyszeniach w Królestwie.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu wrześniu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia:

Brzeżany. Kasa pożyczkowa, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 22. sierpnia 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Brzeżanach z dnia 26. września 1899 l. 217.

Dyrekcya: Dawid Leiba Pulwer, Mendel Fried, Leiba Margulies i Józef Margulies.

Buczacz. Handels und Gewerbe Bank, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung. (Bank handlowy i przemysłowy). Statut z dnia 27. listopada 1897, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 10. grudnia 1898 l. 222.

Dyrekcya: Godel Safrin i Wolf Tintner.

Gliniany. Kasa zaliczkowa, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 8. czerwca 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Złoczowie z dnia 26. września 1899 l. 525.

Dyrekcya: Leiba Reinherz, Abraham Reinherz, Akiwa Buber, Hersch Ehrlich i Samuel Ehrlich.

Gołogóry. Kasa zaliczkowa, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką (Vorschuss-Kasse). Statut zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Złoczowie z dnia 17. czerwca 1899 l. 317.

Dyrekcya: Natan Willig, Marcus Ostermann, Jan Mazur i Mozes Ort.

Lwów. Lwowska fabryka chemiczna „Tlen“, stowarzyszenie zarejestrowane z ogran. poręką. (Fabrique des produits chemiques „Tlen“ — Chemische Fabrik „Tlen“). Statut z dnia 29. marca 1899, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 17. lipca 1899 l. 1 385.

Dyrekcya: Alfred Buczyński, Dr. Jan Roszkowski, Dr. Wiktor Ungar — zastępca — Bronisław Koskowski.

Lwów. Towarzystwo kolonizacyjno-handlowe, stowarzyszenie zarejestrowane z ogran. poręką. (Societé colonisatrice et commercielle, Colonisations und Handels-Gesellschaft). Statut z dnia 18. maja 1899, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 17. lipca 1899 l. 1.387.

Lwów. Zjednoczone fabryki syropu i cukrów, stow. zarej. z ograniczoną poręką. Statut z dnia 12 lipca 1899, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 26. września 1899 l. 1.858.

Dyrekcya: Dr. Jan Walewski, Dr. Leon Jekeles i Maurycy Brandstädter.

Lwów. Związkowe fabryki oleju, stow. zarej. z ogr. poręką. (Vereinigte Oelfabriken). Statut z dnia 15. maja 1899, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 18. czerwca 1899 l. 1.217.

Dyrekcya: Adolf Blumenfeld i Łucyan Baranowski.

Ostrów. Spółkowa Kasa oszczędności i pożyczek, spółka zarej. z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 1. grudnia 1898, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Przemyślu z dnia 30. września 1899 l. 65.

Zarząd: Bronisław Gocki, Oleksa Suchy i Andrzej Hodowca.

Stanisławów. Związek kredytowy dla drobnego handlu i drobnego przemysłu, zarej. stow. z ogran. poręką. (Credit Genossenschaft für Kleinhandel und das Kleingewerbe). Statut z dnia 21. kwietnia 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 5. czerwca 1899 l 71.

Dyrekcya: Dr. Eliasz Fischler, Lipa Halpern, Dawid Rotter, Zygmunt Regenstreif i Natan Sperber.

Załukiew. Kasa zadatkowa „Zhoda", stowaryszenie zarejestrowane z obmeženoju porukoju. Statut z dnia 8. sierpnia 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 8. sierpnia 1899 l. 62.

Dyrekcya: Stefan Jerys, Hnat Bączko, Hryń Buczko i Iwan Nawrocki.

Zmiany w Dyrekcyi.

Biała. Sąd obwodowy jako handlowy w Wadowicach zarządza wpisanie do rejestru stowarzyszeń przy firmie: „Towarzystwo kredytowe i oszczędności w Białej, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką", że na zgromadzeniu z 9. maja 1899 zatwierdzono na urzędzie dyrektorów na trzechlecie Łukasza Czermaka i Franciszka Bieńka a w miejsce ustępującego Roberta Foedricha wybrano dyrektorem Ludwika Lewickiego.

(Uchwała z dnia 31. sierpnia 1899 l. 195).

Dębica. Sąd obwodowy jako handlowy w Tarnowie podaje do wiadomości, że równocześnie zarządził wpisać w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo handlowe w Dębicy", że na Walnem zgromadzeniu tegoż Towarzystwa, dnia 27. kwietnia 1899 odbytem, potwierdzeni zostali na członków Dyrekcyi dawni dwaj dyrektorowie Henryk Zauderer i ks. Eugeniusz Wolski z Dębicy, a w miejsce dyrektora Henryka Br. Christyaniego obrany został członkiem Dyrekcyi Karol Chruby z Pustyni.

(Uchwała z dnia 18. sierpnia 1899 l. 160).

Obertyn. Sąd obwodowy jako handlowy w Kołomyi podaje do wiadomości, że na Walnem zgromadzeniu „Kasy zaliczkowej i oszczędności, stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką w Obertynie, w dniu 6. kwietnia 1899 odbytem, zostali wybrani na dyrektorów stowarzyszenia na przeciąg lat trzech: Witołd Jastrzębski, Dr. Maryan Bujalski i Józef Bladowski, pierwsi dwaj w Obertynie, a trzeci w Żukowie zamieszkali, zaś jako zastępcy dyrektorów: Albin Kamiński, Adolf Lachowski i Jan Dunin w Obertynie zamieszkali.

(Uchwała z dnia 8. sierpnia 1899 l. 73).

Podhajce. Sąd obwodowy jako handlowy w Brzeżanach ogłasza, że wskutek uchwały z dnia 12. sierpnia 1899 l. firm. 122 wpisano dnia 11. września 1899 w rejestrze firm spółek zarobkowych i gospodarczych Tom I. pag. 163 i 164 przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Podhajcach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką", że na ogólnem dnia 10. czerwca 1899 odbytem zgromadzeniu członków do składu Dyrekcyi wybrano w miejsce zmarłego Adolfa Krausa i ustępującego Dr. Kazimierza Pawlikowskiego tudzież w miejsce ustępującego Edmunda Lityńskiego i usuniętego Emanuela Sigericza a to na dyrektora-kasyera Franciszka Garczyńskiego, na dyrektora-kontrolora Andrzeja Zbyszewskiego, a na ich zastępców Dr. Stanisława Choróbskiego i Karola Kwiatkiewicza.

(Uchwała z dnia 26. września 1899 l. 226).

Przemyśl. Sąd obwodowy jako handlowy w Przemyślu ogłasza, iż dnia 10. września 1899 w rejestrze dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe rolne w Przemyślu, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką" został wykonany wpis, iż na 24 zwyczajnem Walnem zgromadzeniu członków Towarzystwa zaliczkowego rolnego w Przemyślu, stowarzyszenia zarejestrowanego z nieograniczoną poręką, dnia 27. stycznia 1899 odbytem, wybrani zostali:

a) dyrektorem Dr. Leonard Tarnawski, adwokat krajowy w Przemyślu, na czas do dnia 15. października 1902 roku;

b) dyrektorem Eugeniusz Kusiba, właściciel realności w Przemyślu, na czas do dnia 15. października 1902 roku;

c) dyrektorem Jan Patronowicz, właściciel realności w Przemyślu, na czas do 11. października 1901 roku;

d) zastępcą dyrektora Hugo Królikowski, c. k. radca sądowy w Przemyślu, na czas do 25. czerwca 1902 roku i

e) zastępcą dyrektora Jan Dobrzański, sekretarz magistratu w Przemyślu, na czas do dnia 27. stycznia 1902 roku.

(Uchwała z dnia 30. września 1899 l. 691).

Wadowice. Sąd obwodowy jako handlowy w Wadowicach zarządza, aby w rejestrze dla spółek zarobkowych i gospodarczych zostało zaciągniętem, że pp.: Jan Waligórski i Karol Sołtys, dotychczasowi dyrektorowie, zaś p. Józef Czapik zastępca dyrektora „Katolickiego Towarzystwa rolniczo-zaliczkowego w Wadowicach złożyli swe obowiązki urzędowe, zaś w ich miejsce zostali wybrani dyrektorami pp.: Kornel Zaroffe i Adam Wlasak, zaś zastępcą dyrektora p. Karol Osiowski a to na podstawie uchwały Walnego zgromadzenia z 10. maja 1899.

(Uchwała z dnia 22. września 1899 l. 40).

Zmiana firmy:

Przemyśl. Sąd obw. jako handl. w Przemyślu ogłasza, iż 8. sierpnia 1899 wpisaną została do rejestru dla firm zarobkowych i gospodarczych zmiana dotychczasowej firmy: „Stowarzyszenie bankowe dla handlu i przemysłu w Krościenku koło Chyrowa, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką" na

firmę: „Stowarzyszenie bankowe dla handlu i przemysłu w Dobromilu, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką", po niemiecku: „Bank-Verein für Handel und Gewerbe in Dobromil, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung".

(Uchwała z dnia 23. września 1899 l. 612).

Rozwiązania:

Lwów. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza, że przy firmie: „Bank dla kredytu hipotecznego i budowlanego we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką" dnia 13. kwietnia 1899 w handlowym rejestrze dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych uwidoczniono, że na Walnem zgromadzeniu dnia 15. grudnia 1898 uchwalonem zostało rozwiązanie stowarzyszenia.

(Uchwała z dnia 24. kwietnia 1899 l. 612).

Lwów. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza, że firma: „Stowarzyszenie pożyczkowe i oszczędności dla ochrony własności nieruchomej", została dnia 15. lutego 1899 wykreśloną z rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

(Uchwała z dnia 26. lutego 1899 l. 20).

Lwów. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza, że firma: „Związek przedsiębiorców czyszczenia kanałów, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką we Lwowie", została z dnia 17. czerwca 1899 wykreśloną z handlowego rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

(Uchwała z dnia 18. czerwca 1899 l. 1.222).

Subskrypcya na „Akcyjny Bank związkowy" stowarzyszeń zarob. i gospod. we Lwowie.

Po dłuższej przerwie, spowodowanej znanemi wypadkami, ogłaszać będziemy w dalszym ciągu, na mocy uchwały Wydziału Związku z dnia 21. b. m. imienne wykazy subskrybentów na akcye Banku związkowego.

Od daty ogłoszenia ostatniego (Nr. 5. „*Związku*" z 10. marca b. r.) nadesłały deklaracye następujące:

A) Stowarzyszenia:

Razem z poprzedniemi bez zmian 1.286 akcyi na 514.400 koron.

B) Osoby prywatne:

	sztuk akcyi		koron
164. Dr. Doboszyński Adam z Krakowa	5	na	2.000
165. Hr. Rey Mieczysław z Przecławia	5	na	2.000
166 Wny Sroczyński Tadeusz . . .	5	„	2.000

Razem z poprzedniemi 596 akcyi na 238.400 koron.

Obecny stan subskrypcyi: 1.882 akcyi na 752.800 koron.

P. T Zarządy Stowarzyszeń związkowych i Osoby prywatne, subskrypcyą zajmujące się, prosimy o nadsełanie w dalszym ciągu deklaracyj do biura Związku, ulica Hetmańska l. 12.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.